

Den sidst fuldbyrdede dødsdom i Danmark.

I nærværende tidsskrifts forrige årgang har jeg ved anmeldelsen af Olivekronas bog: Om dødsstraffet anført, at der er dem, som mene, at dødsstraffens aftagende fuldbyrdelse vil medføre, at den må falde bort af sig selv, og at der af den grund ikke bør trænges på dens legale afskaffelse, et ræsonnement, som jeg søgte at påvise ikke var rigtigt.

I Tidsskrift for Retsvidenskab 1892 4 hefte findes under mærket B. G. en anmeldelse af samme bog. Anmelderen udtaler bl. andet heri: Kampen mod dødsstraffen er derfor tillige en kamp, om strafferetten skal grundlægges på en fuldstændig rationel basis, eller om stemninger og fordomme skal tilstedes at tale med, og netop derfor er det også af så meget større interesse, at kampen med uformindsket iver og kraft føres frem til sin endelige afslutning*).

Ret set er det ikke heller tvivlsomt, at den omhandlede bevægelse over strafferettens hele felt i ikke uvæsenlig grad har modtaget sit oprindelige fremstød fra de undersøgelser, som dødsstraffen har fremkaldt. Det måtte ligge

*) Ved udtrykkene stemninger og fordomme betegner anmelderen de momenter, hvori forsvaret for dødsstraffens bibeholdelse i almindelighed hviler.

nær at overføre de betragtningsmåder, som for dens vedkommende førtes i marken, også på andre straffe og prøve, om disse kunde holde stand for en tilsvarende kritik. Herved er kampen om dødsstraffen bleven af de banebrydende på strafferettens felt; og omvendt de bevægelser, den så væsenlig har bidraget til at fremkalde, nu har, så at sige, voxet den selv over hovedet, er det dog altid af stor vægt, at kampen ikke opgives netop på det punkt, hvor den først med fuld alvor og eftertryk er rejst. —

I slutningen af afvigte år, 8 novbr. 1892, blev en dødsdom fuldbyrdet i Danmark. Selv om fuldbyrdelsen af denne straf er en sjelden undtagelse, bliver den en naturlig påmindelse om, at straffen endnu eksisterer hos os, og ligesom alle undtagelser i almindelighed vække større opmærksomhed end reglen, således går det også med den undtagelsesvis fuldbyrdede dødsstraf, og det i forøget grad netop på grund af dens alvorlige karakter. Det sjældnere tilfælde og den større opmærksomhed, det vækker, giver desuden anledning til mange og mere indgående betragtninger såvel over straffen selv, som over den enkelte fuldbyrdelse, og animositeten imod dødsstraffen breder sig for hver gang, den er fuldbyrdet, ud i større kredse. Dette er de rent praktiske følger af dens anvendelse som undtagelse, men de ere tillige, som så mange andre, vidnesbyrd om, at den ikke hører hjemme i tiden.

Det var tugthusfangen Jens Nielsen, som dødsdommen blev fuldbyrdet på. Han havde haft en dårlig fortrukken fader, fra hvem moderen alt i Jens Nielsens tidligste barndom var bleven skilt. Moderen synes at have været en stræng, men trodsig og rå natur, der ikke lod sig bøje. Efter forældrenes skilsmisse kom familien på fattigvæsenet. Derved blev drengens tilstand ikke bedre, allerede i en alder af 6 år stjal han dristigt, vænnedes ved det friluftsliv, han førte, til at lade hånt om arbejdet, og det hårde og onde i ham voxede op, det blev ham en tilfredsstillelse at ødelægge, hvad andre satte pris på. Derfor kom han 10

år gammel til Landerupgård opdragelsesanstalt. Dennes ordnede forhold og tvang gjorde ham hadefuld, fordi han måtte bøje sig. Hans vistnok gode forstandsevner, der vare forkludrede i opfattelsen af godt og ondt allerede fra hans tidligste barndom, gjorde ham, efterhånden som han voxede til, til raisonnør. Efter at han som konfirmeret, 17 år gammel, i sin tjeneste havde forsøgt at gjøre sin husbond, hvad ondt han kunde, han skar således halerne af husbondens køer, løb han bort, begik indbrud og havnede i hænderne på Københavns politi. Efter at have fået ris, blev han sendt til Flakkebjerg opdragelsesanstalt. Kort efter løb han derfra, blev anholdt i Odense og sendt til Landerupgård igen. Denne stak han ild på først i novbr. 1878 og derpå i jan. 1879, fordi hans ønske om at rejse til Amerika blev afslået. For disse forbrydelser idømtes han 2 års forbedringshus. Efter straffens udløb fik han sit ønske opfyldt og sendtes til Kanada. I Amerika levede han af at stjele og lyve, og forbandede sin hjemstedskommune, som havde føjet ham i at sende ham der over, hvor andre stjal hans tyvekoster fra ham. Han søgte derfor tilbage til Danmark og kom også hertil efter et ophold i cellefængslet i Kalmar. Han var den gang 20 år. Herhjemme holdt han sig ikke længe i ro. Han vilde tilbage til Amerika og stak ild på 5 bøndergårde i Københavns nærhed for at stjele under den ved ildebranden opståede forvirring. Herfor blev han straffet med 16 års tugthus og indsat, 22 år gammel, i Horsens strafanstalt. I løbet af et årstid efter indsættelsen udførte han to overfald på opsynet i anstalten. For begge disse overfald, hvoraf intet medførte døden, blev han idømt dødsstraf, men hver gang benådet med tugthus på livstid; den sidste gang blev han lagt i lænker og givet 27 slag kat. I 1892 foretog han et nyt overfald på opsynet, blev atter dømt til døden, og han blev henrettet 30 år gammel.

De her gengivne korte meddelelser ere tagne af en af strafanstaltens præst, Haflstrøm, udgiven bog om: Jens

Nielsen. Et ødelagt livs historie. 1892. Det lille skrift har selvfølgelig psykologisk interesse, og fremstillingsmåden gør det let læseligt. Men det forekommer mig mindre at tilfredsstille trangen til at se tilbunds i Jens Niensens natur. Indtil hans indsættelse i Horsens tugthus ser man personen klart, dertil ere hans egne udsagn og optegnelser benyttede, men under opholdet i strafanstalten, under forfatterens iagttagelser af ham, synes han mig, at blive uklarere. Desuden får man et indtryk af, at anstalten overhovedet har manglet overlegenhed overfor Jens Nielsen, at der har været en uoverensstemmelse og famlen i hans behandling, som han har haft klogskab nok til at udnytte. Dette vilde imidlertid være et resultat, som det vilde være i allerhøjeste grad beklageligt at skulle komme til. Henrettelsen foregik i tugthusets gård i henhold til plakat 31 august 1813 for det daværende tugt-, rasp- og forbedringshus på Kristianshavn. Ifølge denne skulde en fange, som havde forsøgt at tage livet af en af sine overordnede i fængslet, miste livet i fængselsgården i de andre fangers påsyn. Således skete det også her. At man ved at lade henrettelsen foregå i fængselsgården muligt har villet undgå den forkastelige offentlige fuldbyrdelse af dødsstraffen, må påskønnes; men på den anden side er det, som var god skik i 1813, det sikkert ikke nu. Desuden kan man jo ikke sikre sig imod, at fangerne lukke øjnene.

Et andet spørgsmål er, om kredsen af de tilstedeværende, der stod i forbindelse med omverdenen, det vil sige politimester, fængselspræst og andre funktionærer fra strafanstalten, ikke var temmelig stærkt begrænset. Ved at negte referenter fra de forskellige blade adgang, gav man nemlig forestillingerne i det store publikum anledning til at påvirkes af fantasien, det, som netop er en af indvendingerne mod henrettelsen indenfor fængselsmuren, idet referenterne i heldigste tilfælde kun kunne støtte sig på meddelelser af en eller anden af de få tilstedeværende. Virkningen deraf viste sig jo også på flere måder i dette

tilfælde. Rigtigt vilde det muligt være, hvis der ved en slig henrettelse af de tilstedeværende autoriteter afgaves med navns underskrift en offentlig erklæring i bladene om, at henrettelsen havde fundet sted på tilfredsstillende og lovlig måde. — Således har der ved denne såvel som ved de andre få henrettelser, som den senere periode har ført med sig her i landet, vist sig snart en, snart en anden ulempe. Alle have de vist, at dødsstraffen rettest bør afskaffes, og for hver gang den er eller skal fuldbyrdes, træder offensiven imod den stærkere frem i det store publikum. Kun ganske enkelte af landets dagblade havde i nærværende tilfælde udtalelser til fordel for dødsstraffen, derimod var koret imod den fuldttonende. Og over det store publikum hvilede der et tryk den dag, da man vidste, at henrettelsen var foregået. Det var, som enhver var parthaver deri. Når derfor den foran omtalte anmeldelse i Tidsskr. f. Retsvidenskab af Olivekrona's bog: Om dødsstraffet, siger: Jeg kan imidlertid ikke andet end finde, at al erfaring, som hidtil er gjort, bekræfter den opfatning, der også synes at støttes af de bedste theoretiske grunde, at i lande som de skandinaviske dødsstraffen uden fare kan slettes som almindelig strafart, så har anmelderen utvivlsomt ret, i hvert tilfælde for Danmarks vedkommende.

Fr. Stuckenberg.